

РЕЦЕНЗИЯ

за качествата на дисертационния труд на тема:
„Развиване на скоростно-силовите способности при млади баскетболисти“

за присъждане на образователната и научна степен ***„Доктор“***
в област на висшето образование: ***7. Здравеопазване и спорт,***
професионално направление: ***7.6 Спорт,***
докторска програма:
„Теория и методология на спортната наука“ на

Явор Георгиев Аспарухов,

докторант към катедра ***„Баскетбол, Волейбол, Хандбал“***
на ***НСА „В. Левски“***

Научен ръководител: ***доц. Мариана Борукова, доктор***

Българският спорт, като съставна част от цялостното социално-икономическо състояние на страната, понесе всички трудности на прехода. Българският баскетбол преживява мъчителен период, в стремежа ни да наваксаме изоставането. За всички нас – научни работници, треньори и преподаватели е ясно, че работата за преодоляване на кризата в спорта и в частност – в баскетбола, трябва да започне с актуализиране на акцентите в работата с младите спортисти – от подбора, през началната спортна подготовка, до спортното майсторство. Това са част от проблемите, които трябва да реши нашата спортна наука. Словения, Хърватия, Сърбия и други утвърдени баскетболни школи са пример за това как със същия човешки ресурс могат да се създават състезатели от европейска и световна класа.

Проблемът за развиване на скоростно-силовите способности при подрастващи баскетболисти е особено актуален днес и затова научните търсения и активността на докторанта по темата считам за похвални и навременни.

Данни за процедурата

Явор Аспарухов е зачислен за докторант на самостоятелна подготовка в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма „Теория и методология на спортната наука“ към катедра „Баскетбол, Волейбол, Хандбал“, считано от 13.03.2019 г. Отчислен е на 02.03.2021 г. с право на защита, след успешно проведено вътрешно обсъждане на дисертационния труд на тема: „Развиване на скоростно-силовите способности при млади баскетболисти“, с научен ръководител доц. Мариана Борукова, доктор.

По време на обучението на кандидата в докторска степен не са допуснати процедурни нарушения. Докторантът е приключил успешно с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за изпълнение на закона на НСА „В. Левски“.

Данни за кандидата

Явор Аспарухов е завършил бакалавърска степен в НСА с придобити квалификации „треньор по баскетбол“ и „учител по физическо възпитание“. След завършване на висшето си образование Явор Аспарухов работи като учител и треньор в продължение на 12 години (от 2002 год. до 2014 год.) с всички възрастови групи на мъжката част в „Буба баскетбол“, „Лукойл Академик“, ПБК „Левски“ и др. От 2014 год. до 2018 год. е помощник-треньор на „Лукойл Академик“ и „Берое“ (Стара Загора) с основна дейност асистент и спортен анализатор.

От 2017 год. е хоноруван преподавател по баскетбол в НСА „В. Левски“, а от 2018 год. е редовен преподавател. Между 2009 год. и 2019 год. е помощник-треньор на националните отбори юноши до 18 год., младежи до 20 год. и мъже.

Данни за дисертационния труд и автореферата

Представеният за рецензиране докторат е разработен на 200 стр., в т.ч. 25 таблици, 40 фигури, 5 приложения и списък на използваната литература. Разработката е структурирана според приетите изисквания. Написана е на добър език, в съответния научен стил и е много добре онагледена.

Разработката притежава редица ***достойнства***, които имат ***приносен характер***:

- извършено е сериозно теоретично проучване (на базата на 181 литературни източника, от които 135 на кирилица, 39 на латиница и 7 интернет сайта) на развитието на съвременния баскетбол при подрастващите, което е позволило на автора:
 - да направи характеристика на двигателната дейност и да разкрие особеностите на периодизацията на спортната подготовка при подрастващите баскетболисти;
 - да очертае същността и характерните особености на скоростно-силовите способности във възрастов аспект;
 - да разкрие диалектичката взаимовръзка между скоростно-силовите способности и технико-тактическите умения и навици на младите баскетболисти;
- приложен е подходящ методически инструментариум, позволяващ коректно да бъдат решени целта и задачите на изследването. Контингентът на изследването е достатъчно представителен и разкрива особеностите на генералната съвкупност, към която принадлежи – изследвани са 65 (15–16-годишни) състезатели по баскетбол и са анкетирани 37 лицензирани треньори по баскетбол, работещи с различни възрастови групи. Приложени са подходящи методи за изследване (анкета, антропометрия, спортно-педагогическо тестиране, спортно-педагогически експеримент). При обработката на резултатите са използвани адекватни

математико-статистически методи (честотен анализ, вариационен анализ, сравнителен t-критерий на Стюдънт, Коеп d, корелационен анализ, факторен анализ и метод на индексите);

- проучено е мнението на спортните педагози по отношение на планирането на учебно-тренировъчния процес при младите баскетболисти. При „разчитането“ и коментара на резултатите от анкетното проучване проличават квалификацията и спортно-педагогическият опит на автора, което позволява да бъдат направени интересни за практиката заключения;
- особено ценна е разработената от Явор Аспарухов оригинална адаптирана тренировъчна методика, чиято ефективност е доказана чрез коректно организиран и проведен спортно-педагогически експеримент в рамките на една спортно-състезателна година;
- анализът на резултатите от изследването е на добро професионално равнище и позволява да бъдат разкрити:
 - средните нива и вариативността на изследваните признаци както в началото, така и в края на проведения спортно-педагогически експеримент, и
 - особеностите на корелационно-факторната структура на физическото развитие и специфичната работоспособност на 15-16-годишните български баскетболисти;
- висока оценка заслужава разработеният модел за планиране в рамките на годишния тренировъчен цикъл на скоростно-силовата подготовка на 15-16-годишни баскетболисти.

Изводите и препоръките естествено произтичат от анализа на резултатите и са поднесени стегнато и ясно.

По дисертационния труд считам за нужно да споделя и някои забележки:

- според мен, в раздел 1.4., авторът е трябвало да акцентира върху естеството, върху природата на скоростно-силовите качества при младите играчи и по-специално – при 15–16-годишните и така естествено да обедини раздел 1.4. с 1.4.1., за да придаде по-стегнат и завършен вид на целия раздел;
- що се отнася до използването на фитнес-залите в работата с неукрепнали във физическо и функционално отношение млади играчи, аз имам точно определено мнение. Един от основните проблеми на съвременните фитнес-тренировки са травмите, които те нанасят на ставите, особено що се отнася за 15–16-годишните юноши, които са с още неукрепнал костно-ставен апарат и слаба мускулатура. Организмът на подрастващия в тази възраст се характеризира със значими функционални дефицити, неоспорим факт, който е известен на всеки треньор – от този на висококвалифицирани спортисти, до треньора на подрастващи. Възможностите за достъп до фитнес-залите не е причина да подлагаме децата на неестествени за все още неукрепналата им физика натоварвания. (Всъщност колко отбори от малките клубове в провинцията имат достъп до тях?). Основният методически принцип в работата за развиване на скоростно-силовите качества при подрастващи баскетболисти е простичък: *силовите комплекси да са композирани от упражнения за преодоляване на собственото тегло*. Такива комплекси има разработени и са достъпни за треньорите на млади играчи.

Това не е критика към Методиката на докторанта, а по-скоро подсещане към него и към по-младите му колеги, които имат прекалени свръх очаквания към фитнес-тренировките – те не са панацея!

Всичко това не отнема от достойнствата на докторския труд на Явор Аспарухов.

Авторефератът е разработен според изискванията и представя коректно съдържанието на доктората.

Документите, съпровождащи труда са подготвени прецизно. Представените публикации (3 на брой) са свързани с разработвания проблем.

Докторантът коректно е формулирал своите научни приноси.

В заключение: считам, че рецензираният научен труд притежава необходимата научно-приложна стойност и напълно отговаря на изискванията на Закона за развитие на научния състав на Република България и на Правилника на НСА „В. Левски“ за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“.

Това ми дава основание с увереност да заявя своя положителен вот за присъждане на **Явор Георгиев Аспарухов** на образователната и научна степен „Доктор“ в област на висшето образование **7. Здравеопазване и спорт**, професионално направление **7.6. Спорт**, докторска програма **„Теория и методология на спортната наука“**.

09.05.2021 г.

София

Рецензент:.....

(проф. Кр. Църов - доктор)